

Mati je sedela pri njeni postelji in ji močila razpokane, izsušene ustnice. In Voljica je blodila sedem dni in sedem noči po neznanih, bolnih poljanah. Osmo noč, blizu jutra, pa se je zavedela in veselo rekla: »Mama, joj mama, poglej... našega ata vidim... Smehlja se mi in ves je bel... Sam Gospod Jezus je z njim, in angelci letajo... ,Voljica,‘ kliče oče, ,Voljica revica!‘ Tiho, tiho šepetá: Voljica... tiho, tiho...«

Tisto dopoldne je umrla Voljica, deklica z grbo.

C. Niewiadomska:

Ostani pri besedi!

Gustelj je bil najmlajši med otroki, in vsi domači so ga ljubili in božali, ker je bil v resnici dober deček. Učil se je pridno, z vsakim je bil prijazen, ljubezniv in vsakogar je rad ubogal: temu je posodil knjigo, onemu je odstopil novo igračko, spet drugemu je dal priboljšek — kako ne bi torej upoštevali tako dobrega dečka? Toda imel je eno napako: nič se ni smelo dati na njegovo obljubo.

»Pojdiva, Irenka, na vrt — tako je lepo!« je prosil starejšo sestrico.

»Si li že napisal nalogo?«

»To bom zvečer, Helenica,« je rekel drugi sestrici.

»Zvečer bo kdo prišel, ali pa boš zmučen.«

»Gotovo napišem, na pošteno besedo!« je obljubil Gustelj. »Obe mi lahko verjameta.«

»Najprej to: ne zastavljaj besede,« ga je pokarala Irenica, »ker je še ne znaš držati, potem pa —«

Toda Gustelj se je že oklenil sestrici okrog vratu, jo poljubljal in tako lepo prosil, da sta sestrici sami govorili zanj pri mami. Mama je dovolila.

Medtem pa je zvečer navadno vedno prišel kak gost. Starši so bili z njim zaposleni, da niso imeli časa paziti na dečka, in Gustelj je tako dolgo odkladal učenje, da se mu je zahotelo spat.

»Bom pa zjutraj vstal zgodaj,« si je rekel. Toda zjutraj je zaspal, in potem je bila v šoli sramota.

Včasih je pa prišla zvečer mama.

»Dragi moj Gustelj,« je rekla, »pojdi vendar zvečer spat ob devetih in ne čitaj predolgo, ker boš zjutraj spet zaspan, a boš moral vstati za v šolo.«

Gustelj je obljubil, sveto obljubil, da bo zaprl knjigo že ob pol devetih, četudi ne bi končal povesti.

Toda zjutraj je Katika spet godrnjala, da je bilo že skoraj deset, ko se je Gustelj spravil spat.

Bil je Gustelj tudi precej nereden. Kolikokrat je mami ci obljubljaj, da bo pisal skrbneje, toda kaj! Danes je obljubil, jutri je pa spet prinesel opomin iz lepopisja; spisovnice pa je imel take, da je bila sramota, komu pokazati jih.

Kaj torej storiti s takim nepopoljšljivim otrokom?

Nekoč je prišel na obisk Gustljevih staršev stric Ksaver in je pripeljal s seboj sinčka Žigo.

Žiga je bil malo starejši, a ne tako nadarjen, celo manj je znal od Gustlja. Prvo uro je Gustelj vedno odgovarjal, Žiga pa samo poslušal in se čudil, koliko ta malček zna!

Spisovnice in zvezki Žige so bili pa mnogo bolj v redu, in Gustelj se je sramoval svojih nerodnih črk in svojih čiri-čari.

»No,« si je mislil Gustelj, »zdaj se pa gotovo popravim.«

In prvikrat v življenju se je ta dan tako trudil, tako pazno pisal vsako črko, da mama ni skoro spoznala njegove pisave. On sam pa je bil ponosen, da se mu je posrečilo, in obljubil je mami vpričo sester in Žige, da bo odslej pisal vedno tako skrbno.

»Spet obljubuješ, Gustelj,« je rekla mama. »Jaz bi pa rada, da ne bi obljubljal tako gotovo, ker spet ne boš držal besede.«

Gustelj je zardel, ko je opazil, da ga Žiga tako čudno gleda.

»Vedi, mama, da znam držati besedo,« je rekel Gustelj resno.

Mama se je nasmehnila, pa ni nič odgovorila. Gustelj je razumel, da mu ne verjame, in težko mu je bilo. Sramoval se je tudi Žige, ker se je že večkrat uveril, da drži njegov bratranec besedo v vsaki najmanjši stvari.

Zdaj se je Gustelj potrudil, da je ves teden nele redno pisal, marveč tudi lepo. Občudovala ga je mama, sestra, učitelj, in on je tiho vprašal:

»No, mama, ali sem držal besedo?«

»Držal si jo, dragi moj! Samo, ako je boš kaj dolgo?«

»Vedno, mamica!«

Mama je poljubila malčka in mislila, da je Gustelj vendarle razumel, kaj se pravi: držati besedo.

Bila je sobota, spomladi, prekrasen dan. Povsod zeleno, sveže, na nebu niti oblčka, veter tako topel, rahel, ljubkajoč, v ozračju pa sam vonj po svežem cvetju in zelenju.

»Rad bi se danes popeljal z vami malo iz mesta,« je rekel oče. »Samo ne vem, ako morejo otroci?«

»Očka, atek, jutri je vendar nedelja!« so klicali otroci. »Lahko se bomo še vsega naučili.«

»Kakor že bilo — kajne, Gustelj?«

»Ne, očka! Dal sem besedo.«

»No, pa se peljimo!«

Odpeljali so se do Vilanove, lovili se po parku, obiskali palačo, vozili se po Visli s čolnom in tako so bili veseli kot še nikoli. Vrnili so se pozno zvečer izmučeni, a izborno razpoloženi.

»Jutri se bo pa treba pošteno poprijeti,« je rekel Žiga že v postelji.

»Gotovo,« mu je odvrnil Gustelj.

Zjutraj je prišel Stanko povedat, da vabi teta Julka vse na južino. Teta Julka je imela lepo hišo z vrtom, in otroci so zelo radi hodili tja in zato so bili tega povabila neizmerno veseli.

»Toda, kaj bo z učenjem?« je rekel oče.

»Tako je lotiva,« je odgovoril Gustelj. »Ako pa ne bova skončala, ostaneva oba z Žigo doma in prideva malo pozneje. Do tetke je blizu, večkrat sem že sam hodil.«

In tako je ostalo. Dečka sta se zjutraj vsega naučila, ostalo jima je samo še pisanja za kake pol ure. Starši so odšli s sesticama že naprej, da opravičijo zamudo dečkov; Žiga in Gustelj sta se pa poprijela dela. Nehote se je pa Gustelj vendarle malo žuril, a v naglici vemo — kako je s pisanjem. Spominjalo je zelo na davne čase.

Tedaj je Žiga pogledal v Gustljev zvezek.

»Gustelj!« je zaklical prestrašeno. »Kaj pa je to?«

Gustelj je zardel. Jezen je bil nase, na pisavo, na Žigo, na ves svet.

»Torej, kaj?« je rekel osorno.

Žiga se je ozrl nanj in se čudno nasmehnil.

»Nisem vedel, da si lažnivec!«

»Lažnivec!« je kriknil Gustelj in odskočil od mize s stisnjenimi pestmi in žarečimi očmi. »Jaz ne lažem! Nikdar ne lažem! Nikdar!« je kričal ves razburjen in zaihten.

Žiga je zmajal z rameni.

»Kako da ne lažeš?« je rekel mirneje. »Kdor ne drži besede, komur se ne more verjeti — kaj je to? Obljubil si staršem, da se poboljšaš, pa poglej ta zvezek! — To je vendar laž.«

Gustelj je pograbil zvezek in iztrgal iz njega cel list, pa ga vrgel na tla.

»Nič se nikar ne jezi!« je rekel Žiga, »jeza nič ne pomaga, Jaz sem gotov. Ali greva skupaj, ali še ostaneš?«

»Ne grem s teboj! Ne maram zate, sovražim te, pojdi, kamor hočeš!«

In Žiga je odšel. Gustelj pa se je vrgel na zofo in je jokal glasno in dolgo.

Končno je vstal, obrisal si oči, pobral zvezek in se vsedel k pisanju. Pisal je tako počasi, kot da tete Julke ni na svetu — stisnil je zobe, rdečica ga je oblila, oči so se mu bleščale. Končal je in pogledal zvezek: pisava je bila tako lepa kot nobena v prošlem tednu. Nasmehnil se je utešen, zložil knjige, umil si roke in peva je stekel po stopnicah. Tako je bil vesel, da je komaj čakal, da koga objame.

Na stopnicah je sedel Žiga.

»Kaj pa ti tu delaš?«

»Čakam nate.«

»Čemu?«

»Nisem hotel, da bi me vprašali, zakaj sem prišel sam.«

Gustelj je Žigo objel in ga iskreno poljubil.

»Hvala ti,« je rekel, »a ne zato, ker si name čakal. Ti si moj pravi prijatelj. Zdaj vem gotovo, da ne bom nikdar več prelomil besede.«

In res je bilo tako. Gustelj je postal tako stanoviten, da so ga postavljali drugim za zgled. Nikdar ni pozabil najmanjše obljube, ker takoj se je spomnil Žiginih besedi. Vsi so mu seveda zdaj verjeli in ga še bolj ljubili.

On sam pa je bil najsrečnejši. Žigo je vzljubil kot brata, in kadar so hvalili njegovo močatost, je vedno rekel: »To se imam zahvaliti Žigi!«

(Iz poljščine prevel Vinko.)

